

Fakta om utvecklingsstörning

- ✉ Box 17519, 118 91 Stockholm
- 🏠 Tideliugatan 12, Rosenlund
- ☎ 08-123 350 30
- 📠 08-123 496 32
- 🌐 www.habilitering.nu

Utvecklingsstörning är en funktionsnedsättning som påverkar en persons intelligens och förmåga att klara av sin vardag. Det finns olika grader av utvecklingsstörning; från att innebära en mycket svår funktionsnedsättning till att med visst stöd kunna leva ett självständigt liv.

Människor med utvecklingsstörning är unika personer med olika talanger, personlighet, styrkor, svagheter och behov, precis som alla andra. Men utvecklingsstörning innebär en långsammare utvecklingstakt under barn- och ungdomsåren och finns sedan med under hela livet. Det medför svårigheter att ta emot och bearbeta information, att bygga upp egen kunskap och att använda sig av den kunskap man har.

De här svårigheterna beror dels på en nedsatt intelligens, dels på en nedsatt adaptiv förmåga. Adaptiv förmåga är att kunna anpassa sig till omgivningen och klara sin vardag, till exempel att sköta sitt hem och att hantera pengar.

Cirka 1 % av befolkningen har en utvecklingsstörning. Det är vanligt att tillsammans med en utvecklingsstörning också ha andra funktionsnedsättningar, som exempelvis rörelsehinder, cerebral pares, autism, syn- eller hörselnedsättning.

Istället för begreppet utvecklingsstörning används ibland begåvningsnedsättning, förståndshandikapp, mental retardation, intellektuell funktionsnedsättning eller kognitiv funktionsnedsättning.

Diagnoskriterierna

För att ställa diagnosen utvecklingsstörning görs en utredning av bland annat läkare och psykolog. Då används oftast diagnoskriterierna från en diagnosmanual som heter DSM-IV-TR – Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders. I manualen används begreppet mental retardation.

Diagnoskriterierna i DSM-IV-TR är:

- A. Intellektuell funktionsnivå som ligger klart under genomsnittet, dvs ett IK-värde på 70 eller lägre.
- B. Samtidigt förekommande brister i eller nedsättning av adaptiv funktionsförmåga i minst två av följande
avseenden: kommunikation, ADL-färdigheter, boende, socialt/interpersonellt, nyttjande av offentliga resurser, målinriktning, studier, arbete, fritid, hälsa och personlig säkerhet.
- C. Debut före 18 års ålder.

I manualen delas utvecklingsstörning in i lindrig (IK 55-70), måttlig (IK 40-55), svår (IK 25-40) och djupgående (IK <25) utifrån den intellektuella funktionsnivån som bedöms med hjälp av begåvningsstest.

Det diskuteras dock hur användbar den här indelningen är. Det finns en annan definition på utvecklingsstörning som tagits fram av AAMR (American Association on Mental Retardation). Den liknar DSM-IV-TR, men betonar att utvecklingsstörning

inte bara är en egenskap hos individen utan måste ses i relation till vilka förutsättningar och krav som finns i omgivningen. Det innebär att man kan bli mer eller mindre funktionshindrad beroende på hur komplicerad en miljö är och vilket bemötande man får.

Orsaker

Det finns en mängd orsaker till utvecklingsstörning: ärftliga faktorer, genetiska skador, sjukdomar eller skador under graviditet eller förlösning. Olyckor och sjukdomar under uppväxtåren kan också ge hjärnskador som kan orsaka utvecklingsstörning. Downs syndrom är den vanligaste orsaken till utvecklingsstörning. Idag vet vi mera om orsakerna än tidigare, men det går inte alltid att hitta orsaken till en persons utvecklingsstörning.

Barn

Utvecklingsstörning visar sig på olika sätt hos olika barn. Barn med utvecklingsstörning utvecklas som andra barn inom flera områden, men i långsammare takt. Grundläggande behov och känslor är desamma som hos alla barn, men barn med utvecklingsstörning kan ha svårare att uttrycka sina behov. Barn med grav utvecklingsstörning kan helt sakna tal och barn med lindrigare utvecklingsstörning har ofta en försenad språk- och talutveckling. Detta ställer krav på omgivningens förmåga att tolka och förstå barnets kommunikation. Ofta behöver man använda kompletterande kommunikationsstöd som tecken eller bilder. Ett barn med utvecklingsstörning behöver också mer stöd och uppmuntran från vuxna än andra barn.

Ungdomar och vuxna

Gemensamt för alla personer med utvecklingsstörning, är att man uppfattar och förstår sin omvärld på ett mer konkret sätt än andra. Man har ofta svårigheter att använda och tolka abstrakta symboler som siffror och bokstäver. Man har också ofta svårigheter med att planera, kontrollera och värdera det egna handlandet i olika situationer. Det innebär att man har mer eller mindre svårt att anpassa, utvärdera och förändra det egna beteendet. I vardagen kan det här innebära att man får svårt att komma igång och göra saker eller att avgöra när man är färdig.

De flesta personer med utvecklingsstörning behöver stöd under hela sitt liv för att klara sin vardag. Många bor i en gruppbostad och har en anpassad daglig sysselsättning, andra kan leva ett relativt självständigt liv och ha en egen bostad med stöd.

En person med utvecklingsstörning utvecklas under hela livet även om den intellektuella utvecklingen stannar av. Man får nya erfarenheter och behoven förändras. Utvecklingen fortsätter på det känslomässiga och personliga planet.